

GREAT AGAIN?

AMERIKAANSE BIBLIOTHEEK

Deel 1: Shelby Steele *Barack Obama.
Waarom iedereen van hem wil houden
en wat zijn opkomst betekent* (2008)

Deel 2: Mariska van Geldorp (samenstelling) *De West Wing.
Gids voor fans* (2008)

Deel 3: Rik Kuethe *Alle 44 Amerikaanse presidenten.
Met een beschrijving van hun leven
en hun relatie met Nederland* (2008)

Deel 4: Bart Tromp *Bush en Blair en het veld van eer.
Wereldpolitiek en de verdediging van westerse waarden* (2008)

Deel 5: H.M. Krabbé *Reuzenland.
'Grootsch en heerlijk' – hoe een jonge kunstenaar zich
vergaapt aan het Amerika van 1893* (2012)

Deel 6: Koen Petersen *Einddoel Witte Huis.
Hoe de Amerikanen hun president kiezen* (2012)

Deel 7: Rik Kuethe *Adelaars van het Witte Huis.
Alle naoorlogse ministers van Buitenlandse Zaken
en hun relatie met Nederland* (2014)

Deel 8: Koen Petersen *Einddoel Witte Huis.
Hoe de Amerikanen hun president kiezen
(editie 2016)*

Deel 9: *De Amerikaanse Grondwet en
Onafhankelijkheidsverklaring* (2016)

AMERIKAANSE BIBLIOTHEEK

Deel 10: Koen Petersen *Showtime!*
*Gids bij de conventies, debatten,
verkiezingsdag en inauguratie (2016)*

Deel 11: Rik Kuethe *Alle 45 Amerikaanse presidenten*
*Met een beschrijving van hun leven
en hun relatie met Nederland (2016)*

Deel 12: Geerten Waling *Zoeken naar de democratie
in Amerika. Op reis met Alexis de Tocqueville
in het land van Trump (2016)*

Deel 13: Derk Jan Eppink *De triomftocht van Trump.*
Weekboek van een presidentsverkiezing (2017)

Deel 14: Koen Petersen *Einddoel Witte Huis.*
*Hoe de Amerikanen hun president kiezen
(editie 2020)*

Deel 15: Koen Petersen *In de aanval!*
Het turbulente presidentschap van Donald Trump (2020)

Deel 16: Emile Kossen *Great Again?*
Achter de schermen van Trumps Amerika (2020)

EMILE KOSSEN

Great Again?

**ACHTER DE SCHERMEN VAN
TRUMPS AMERIKA**

EW

Eerste druk: september 2020

© Uitgeverij EW 2020

© Emile Kossen

Redactie: Tonny van Winssen

Register: Emile Kossen en Eddy Schaafsma

Omslag: Peter ter Mors

Boekverzorging: jooZt Mattheij

Foto omslag: Drew Angerer/Getty Images

Foto achterplat: Guido Benschop

Druk: Wilco, Amersfoort

Uitgeverij EW, Postbus 11, 1110 AA Diemen

Bestellen: shop.ewmagazine.nl

ISBN: 978 94 634 8079 6

NUR: 696

INHOUD

Voorwoord 9

De belofte van Trump

Heilig geloof 17

Kolenland niet zomaar verslagen 23

Tijd voor renovatie 28

In ontkenningfase 36

Een nieuw soort president

De chaos die het Witte Huis heet 42

Trump en Twitter 48

Trumps wereld

Trumps winter-Witte Huis 52

Hotel als verlengstuk van het Witte Huis 60

Vechten met de Swamp

Heel wat weerstand 65

Overhoop met 'zijn' generaals 67

Het is nu de partij van Trump 72

Zagen aan de poten van de FBI 79

Held van links, tegen wil en dank 81

Over polarisatie

Activisme regeert op universiteiten 84

Conservatief op Berkeley 95

Zelfs kippenvleugels zijn 'links' of 'rechts' 100

Oorlog om rietjes 102

Zeldzame bruggenbouwer 103

8 America First

Plastic is goud waard 108

Hele generatie aan de pillen 114

Rutte in het Witte Huis 120

NAVO overleefde wel grotere bedreigingen 128

De toekomst

Tal van beloftes 133

Hartstikke tevreden met Trump 140

Democraten slaan linksaf 147

Biden versus Trump 152

Deze staten beslissen 156

Epiloog

Over het spoor dat de staten verenigt 160

Verantwoording 169

Register 172

Over de auteur 185

VOORWOORD

Sparks is een onbeduidend stadje in de staat Nevada, dat alleen enige bekendheid geniet door de aanwezigheid van een reeks casino's. Dit is het meest westelijke puntje van de staat, die grotendeels uit woestijn bestaat. In de verte doemen de groene bergen van de Sierra Nevada op – daarachter ligt de staat Californië. Op een dinsdagmiddag staan een paar duizend man buiten urenlang te wachten tot ze het Nugget Casino Resort in mogen. Niet om te gokken, maar om in de balzaal een speech te horen van een van Amerika's bekendste zakenmannen en tv-persoonlijkheden: Donald Trump.

Het is 23 februari 2016 en Trump is zijn politieke carrière pas een half jaar eerder begonnen. Met een knal, dat wel. Door zijn politiek incorrecte houding en met een paar simpele, doch populaire plannen – een grensmuur om Mexicaanse immigranten buiten te houden, bijvoorbeeld – weet hij zijn stoffige Republikeinse concurrenten halverwege de campagne al aan het wankelen te brengen.

In de rij voor het Nugget Casino Resort raak ik aan de praat met Linda Bartlett (64) en haar dochter Alexandra (31). De twee blondines, die samen een chocolaterie uitbaten in de Californische hoofdstad Sacramento, hebben tweeënhalf uur in

de auto gezeten voor het evenement. Het nieuws dat ze ook nog eens drie uur moeten wachten voordat Trump daadwerkelijk gaat spreken, doet ze weinig.

Het is warm buiten. In de rij kletsen mensen volop met elkaar, over sport, eten en politiek. ‘Ik ben helemaal klaar met beroepspolitici die enkel aan hun eigen belangen denken,’ zegt Linda. Mensen om haar heen knikken.

10 Een rally van Trump lijkt meer op een concert van een rockster dan op een politieke bijeenkomst. Er is een heus voorprogramma met typisch trumpiaanse sprekers: een lokale pastor die bidt voor een welvarend Amerika, een conservatieve sheriff die afgeeft op ongebreidelde immigratie. Muziek van Bruce Springsteen – *Born in the USA* – schalt tussendoor uit de luidsprekers.

Dan begint de hoofdact. Trump komt zelfverzekerd het podium op. Zijn boodschap is simpel: Amerika moet weer gaan winnen. Zijn continue stroom verbale aanvallen wordt ontvangen met gelach, gejuich en geklap. ‘Goed zo Donald, vertel ze hoe het zit!’ schreeuwt een man vanuit het publiek. Het evenement duurt anderhalf uur en is best vermakelijk.

Terugkijkend geeft de rally in Sparks een paar aanwijzingen voor wat er later dat jaar zou gaan gebeuren. Linda en Alexandra vertellen dat ze voorheen op Democraten stemden en normaal gesproken de voorverkiezingen aan zich voorbij laten gaan. Trump veranderde dat alles.

Na de speech stuit ik weer op Alexandra, die haar tanden bloot lacht. ‘Trump is anders,’ zegt ze opgewonden, met een gesigneerd boek van de zakenman in haar hand. ‘Hij betaalt zijn campagne bijvoorbeeld zelf. Trump kan de boel in Wa-

shington eens flink opschudden en zich gaan inzetten voor de gewone Amerikaan.’

Het verhaal is bekend: Trump wordt de Republikeinse presidentskandidaat en wint in november 2016 de verkiezingen. De coalitie kiezers die hem naar het Witte Huis stuurt, is overwegend blank, maar tegelijkertijd diverser dan veel mensen doorhebben. Jong en oud, hoog- en laagopgeleid. Evangelische christenen in West Virginia, boeren in Iowa en Wisconsin en vastgoedmakelaars in Florida. Mijnwerkers in Pennsylvania en de eigenaren van die mijnen. Ze hopen allemaal dat Trump op een bepaalde manier verandering kan brengen: investeringen in een afbrokkelende infrastructuur, een heropleving van de *Rust Belt* – de kwakkelende industriële regio – en meer aandacht voor christelijke waarden.

11

Wat velen van hen samenbrengt, is een gedeelde afkeer van de oude politiek. Uit de *exitpoll* van CNN blijkt dat 69 procent van de kiezers ontevreden is over of boos op de federale overheid. De overgrote meerderheid van hen stemt op Trump om daaraan iets te doen.

Vanaf dag één gaat Trump als een wervelwind door Washington D.C. Hij heeft lak aan de normen die bestaan rond ‘presidentieel’ gedrag en gaat de strijd aan met echte én verzonnen vijanden. Ambtenaren, kritische journalisten, ministers, adviseurs, het Pentagon, de FBI, buitenlandse leiders – allemaal krijgen ze ervan langs.

Washington vecht terug. Er komen onderzoeken naar Russische pogingen om de verkiezingen te beïnvloeden ten fa-veure van Trump: een paar handlangers gaan de bak in, maar de president komt er onbeschadigd uit. Sommige Republikei-

nen in het Congres doen verwoede pogingen om Trump en zijn plannen tegen te werken. Opstandige kabinetsleden worden bij bosjes ontslagen, net zo lang totdat er in het Witte Huis bijna alleen nog loyalisten over zijn.

12 Als de Democraten na de tussentijdse verkiezingen in 2018 de macht pakken in het Huis van Afgevaardigden, grijpen ze naar het zwaarste wapen in hun arsenaal: een afzettingsprocedure tegen de president. De kwestie – adviseurs van Trump oefenen druk uit op politici in Oekraïne om president Trump te helpen aan belastende informatie over een politieke tegenstander – verleidt Democraten tot apocalyptische noodkreten, maar laat de meerderheid van de Amerikanen koud.

Tijdens mijn reizen door de Verenigde Staten wordt duidelijk dat ook veel Amerikanen moeten wennen aan het nieuwe normaal. Vier jaar Trump als *Commander In Chief* – opperbevelhebber – heeft een hoop stof doen opwaaien. In Washington groeit de polarisatie immens. Democraten en Republikeinen wonen steeds meer in verschillende wijken van de stad. Op dating-apps geven mensen aan dat ze alleen politiek gelijkgestemden willen ontmoeten. Zelfs de keus waar je een hapje gaat eten of drinken is een politiek statement geworden.

Verder weg van de hoofdstad zijn de spanningen, godzijdank, minder hoog opgelopen. Er is veel hoofdschudden over Trumps tweets. Sommige Amerikanen verontschuldigen zich voor hun leider als ze horen dat ze met een journalist uit Europa van doen hebben. Maar veel van de politieke controverses die in Washington groot nieuws zijn, worden door de rest simpelweg overgeslagen. Het dagelijkse leven gaat door.

In de trein van Chicago naar San Francisco vertelt Jerome

Mabrey (47) dat hij het nieuws niet langer nauwlettend volgt – te veel negativiteit. De zwarte IT-specialist kijkt door het raam naar de indrukwekkende Rocky Mountains als hij de president vergelijkt met ‘een slechterik uit een Hollywoodfilm’. Een van de gevolgen van diens presidentschap is dat Mabrey, die zichzelf ‘apolitiek’ noemt, zich meer bewust is geworden van zijn huidskleur. ‘Als Trump *Make America Great Again* zegt, doelt hij op het Amerika van de jaren veertig en vijftig, toen mensen zoals ik weinig rechten hadden.’ Toch is hij hoopvol gestemd over de toekomst. ‘Slechteriken worden uiteindelijk altijd verslagen.’

13

De vraagt dringt zich op in hoeverre Trump Amerika en de wereld precies heeft veranderd. Rechts schept op over winsten op de beurs, een recordaantal conservatieve rechters en het verslaan van Islamitische Staat. Trumps kiezers geloven hem: steevast geeft ruim 90 procent van de Republikeinen de president een positief rapportcijfer. Links kijkt naar hetzelfde land en ziet groeiende ongelijkheid, inhumane behandeling van immigranten en risicovol buitenlandbeleid. Meestal is de situatie gecompliceerder dan slogans van de president of zijn criticiasters doen vermoeden.

Neem de muur langs de grens met Mexico. Een klein deel is gerealiseerd en ondanks beloften van de president, zal de bouw nog vele jaren duren. Wat in veel discussies over het hoofd wordt gezien, is dat een mix van maatregelen en felle retoriek heeft geleid tot veel minder illegale grensoverschrijdingen. Misschien is de muur uiteindelijk niet eens nodig.

Trump beloofde een einde te maken aan de ‘eindeloze oorlogen’ in het Midden-Oosten. Per tweet haalt hij Amerikaanse soldaten weg uit brandhaard Syrië, maar vrijwel tegelijkertijd

zet hij extra militairen neer in de landen eromheen. Hij dwingt NAVO-lidstaten met verbale aanvallen tot grotere investeringen. Dat lukt, maar hij zette daarmee wel de relatie tussen Amerika en de rest van het Westen onder hoogspanning.

Nadat Trump een aantal omstreden protectionistische maatregelen neemt, sluit Amerika een beperkt handelsverdrag met China af en een vernieuwde versie van NAFTA met Canada en Mexico. Handelsoorlogen worden gestaakt, maar verschillen de verdragen wel zoveel van wat er eerder op tafel lag? Experts zijn het er niet over eens.

14

De grootste test komt in het laatste jaar van zijn presidentschap, als het coronavirus grote delen van de wereld platlegt. Trump en velen in zijn regering onderschatten het probleem in eerste instantie. Later portretteert hij zichzelf als ‘een oorlogspresident’ die de strijd aangaat met ‘een onzichtbare vijand’. Het blijkt een vijand die dodelijker is dan menig leger waarmee de Amerikanen oorlog voerden.

In crisistijd laat hij een traditioneel Republikeins ideaal meteen varen – dat van een kleine overheid. Om de economische impact van corona op te vangen, ondertekent Trump noodwetten waarmee duizenden miljarden dollars – ook voor Amerikaanse standaarden astronomische bedragen – in de economie worden gepompt. Het sociale vangnet wordt verbeterd en grote industrieën krijgen hulp. Vrijwel zonder Republikeins gemor, wordt de invloed van de Amerikaanse overheid enorm uitgebreid.

In de meest geprezen democratie ter wereld is dit presidentschap een test voor wat de *Founding Fathers* – de grondleggers en opstellers van de Grondwet – ‘het Amerikaanse experi-

ment' noemden. Toen monarchieën in de wereld de dienst uitmaakten, werden de Verenigde Staten een uniek voorbeeld, hoewel imperfect, van een land waar de macht bij het volk lag. Het succes ervan was geen zekerheid. Of zoals Benjamin Franklin zei – vlak nadat de Amerikaanse Grondwet was opgesteld – tegen een inwonster van Philadelphia die hem vroeg wat de vele vergaderingen precies hadden opgeleverd: 'Een republiek, mevrouw, als u haar weet te behouden.'

Trump wordt vaak verweten zich niet presidentieel te gedragen. Maar wat betekent dat dan? Al sinds het tijdperk van Thomas Jefferson, Amerika's derde president, wordt het woord 'presidentieel' gebruikt als een soort karaktertest. Iemand kan met woorden en daden aantonen dat hij geschikt is voor het ambt. Wat presidentieel gedrag precies inhoudt, dat veranderde door de jaren heen constant.

In één termijn heeft Trump veel van die normen sterk beïnvloed. Hij strooit met halve waarheden en aantoonbare leugens. Amerika had niet eerder een miljardair als president en met zijn bedrijf verdient de Trump-familie geld aan het ambt. Ondanks zijn nadruk op *fake news* – nepnieuws – is Trump juist veel toegankelijker voor de media dan zijn voorgangers. Twitter gebruikt hij tegelijkertijd om zijn achterban te bereiken en om virtuele ruzies uit te vechten.

Pessimisten vrezen dat Trumps acties leiden tot de afbraak van de democratie. Optimisten concluderen juist dat het politieke systeem zich vooralsnog staande houdt. Het Congres controleert de president, zoals het hoort. Het is goed dat rechters sommige acties van het Witte Huis tegenhielden omdat die niet strookten met de Grondwet. De media, universiteiten en

religieuze groepen: allemaal werken ze onafhankelijk van een ronduit uitzonderlijke president.

Uiteindelijk is het aan het volk om het lot van Trump te bepalen, bij de verkiezingen in november 2020. Vindt de meerderheid dat het goed gaat met de Verenigde Staten onder Trumps leiding, dan blijft hij. Zijn ze klaar met alle fratsen, dan mag de Democraat Joe Biden het overnemen. Precies zoals het hoort bij het Amerikaanse experiment.